

Historische Vereniging Heemstede-Bennebroek

JAARVERSLAG 2023

Vereniging

Bestuur

Het bestuur vergaderde in 2023 acht keer. Verder werd in februari een brainstorm-middag gehouden waarin een aantal thema's diepgaander kon worden besproken dan tijdens een reguliere bestuursvergadering.

In juni werd Harry Opheikens door de ALV benoemd als nieuw bestuurslid van de vereniging, belast met de commissie Communicatie. In november gaf Tonny Klink aan terug te treden als bestuurslid belast met de Erfgoedcommissie. Wegens het ontbreken van een bestuurslid Evenementen trad Willem Jan Wiebosch vanaf de zomer op als de linking-pin tussen bestuur en de Evenementencommissie.

Per 31 december 2023 bestond het bestuur uit Wim Gohres (voorzitter), Willem Jan Wiebosch (secretaris), Alexander Koopman (penningmeester), Ellen Kerkvliet (HeerlijkHeden) en Harry Opheikens (Communicatie), vacature (Erfgoedcommissie).

De bestuursleden ontvangen geen bezoldiging voor hun werkzaamheden.

Rooster van aftreden

NAAM	FUNCTIE	BENOEMD PER	HERBENOEMING1	HERBENOEMING2	AFTREDEN
Wim Gohres	Voorzitter	november 2021	november 2025	november 2029	
Willem Jan Wiebosch	Secretaris	november 2017	november 2021	november 2025	
Alexander Koopman	Penningmeester	november 2015	november 2019	november 2023	
Ellen Kerkvliet	Redactie Heerlijkheden	juni 2017	juni 2021	juni 2025	
Harry Opheikens	Communicatie	juni 2023	juni 2027	Juni 2031	

Ledenbijeenkomsten

Op 8 juni vond onze Voorjaarsbijeenkomst voor het eerst plaats in de Orangerie/aula van De Hartekamp in Heemstede. Na de Algemene Ledenvergadering (verslag op onze website) werd een film van Gerard van Schie vertoond over de restauratie van de grafkisten in de Van Vollenhoven grafkapel op de Algemene begraafplaats van Heemstede. Daarna was de uitreiking van de Burgemeester David Eliza van Lennep Erfgoedprijs 2023. Marca Bultink verzorgde een lezing over de Trekvaart Haarlem – Leiden, Blauwe ader van de Bollenstreek.

Op 9 november vond de Najaarsbijeenkomst op Hageveld in Heemstede. Vanwege het 100-jarig bestaan van deze school in 2023 was de aula van de school voor deze ledenavond aan ons beschikbaar gesteld. De rector-bestuurder van Hageveld, Peter Stam, hield het welkomstwoord. Hillebrand de Lange hield een lezing over 100 jaar Hageveld. Zowel leerling en later docent van de school kon hij bij het beeldmateriaal ook zijn eigen herinneringen betrekken. Na afloop konden de aanwezigen een rondleiding door het schoolgebouw volgen, waarbij de mediatheek in de koepel van de voormalige kapel veel belangstelling trok.

Ontwikkeling ledenbestand 2023

In de loop van het jaar konden 77 nieuwe leden worden ingeschreven. Anderzijds werd vanwege natuurlijk verloop en opzeggingen het lidmaatschap van 61 personen beëindigd. De HVHB had per ultimo 2023 1357 leden.

Vrijwilligers

Een van de doelstellingen van het bestuur is te komen tot een groter aantal actieve vrijwilligers, en zo mogelijk ook tot een verjonging van het ledenbestand. Oproepen via de HVHB Nieuwsbrief en de Heemsteder hebben af en toe resultaat gehad, maar nog onvoldoende. Daarom heeft de Evenementencommissie tijdens de najaarsbijeenkomst een actieve wervingscampagne gevoerd, met als resultaat 6 nieuwe gastvrouwen/-heren die bij tentoonstellingen en rondwandelingen ingezet kunnen worden. Het beleid inzake het werven van vrijwilligers zal in 2024 verder worden aangepakt. Om de onderlinge contacten tussen vrijwilligers te bevorderen was er in juni na de onthulling van het bord aan het Wolbershuis een borrel in de 1^e aanleg. En in november werd een excursie naar de Koepelkathedraal in Haarlem georganiseerd.

Activiteiten Vereniging

Lezingen

Presentatie over waterschappen door Hans Pluckel, 22 februari
Lezing Groenendaal door Rogier van Veldhuizen, 21 maart
Lezing Bezetting en Bevrijding door Martin Bunnik, 18 april
Lezing De Glip door Martin Bunnik op 27 september

Tentoonstellingen

De tentoonstelling over de Tweede Wereldoorlog in april/mei trok in totaal 625 bezoekers. Er werden foto's en films vertoond, en er waren ook een aantal interessante objecten te zien. De najaarstentoonstelling ging over de buurtschap De Glip. Dit was een schot in de roos, want het bezoek leidde tot een soort buurtreünie waaraan veel bewoners deelnamen. De tentoonstelling trok in totaal 778 bezoekers waarvan 715 regulier bezoek en via Evenementen 63 (groepen Ronald en 2 lezingen), en was daarmee een van de meest succesvolle tentoonstellingen van de HVHB tot nu toe. Voor deze tentoonstelling was er een mini-HeerlijkHeden samengesteld met allemaal in voorgaande uitgaven van HeerlijkHeden verschenen artikelen over De Glip. Dit boekje vond gretig aftrek en er zijn ruim 200 van verkocht.

Filmproject

Rotary Heemstede organiseert jaarlijks een openluchtbioscoop op de Vrijheidsdreef. De HVHB was dit jaar gevraagd een filmbijdrage te leveren over (historisch) Heemstede. Binnen de HVHB werd een filmcommissie samengesteld en commissievoorzitter Ronald Huigen benaderde filmmaker Ton Offerman. Er werd als onderwerp gekozen voor burgemeester David Eliza van Lennep. Van Lennep gaat in de film terug naar zijn Heemstede, zoals het nu is. Hij speelde een rol bij de bouw van het raadhuis (1906), bouw van de gemeentelijke gasfabriek (1908), stichting van een gemeentelijke waterleiding met watertoren (1910), een uitbreidingsplan voor Heemstede (1912), en de verwerving van Groenendaal als openbaar bezit in 1913. In de film "Het is in Heemstede zoo kwaad" bezoekt Van Lennep al 'zijn' plekjes. De gesproken tekst in de film werd verwerkt in een boekje dat te koop werd aangeboden. Na de première bij de Rotary werd de film nog vele malen vertoond in een uitverkocht Pomphuis.

Wandelingen

Roads, WIJ Heemstede, Kennemerhart en de HVHB organiseerden 2 maal per maand historische/culturele wandelingen door Heemstede voor bewoners van zorginstellingen in Heemstede.

Daarnaast werd vanaf juni gestart met maandelijkse rondleidingen op De Hartekamp.

David Eliza van Lennep Erfgoedprijs 2023

Uit 19 inzendingen had de jury van de Erfgoedprijs 6 projecten genomineerd om in aanmerking te komen voor de Erfgoedprijs. Dat waren Raadhuisplein 3, het hoofdgebouw van Mariënheuvel, het clubhuis van RCH, de grafkapel van Van Vollenhoven op de Algemene Begraafplaats, de restauratie

van Villa Duinlust in Bennebroek en de herintroductie van het plantje 'Haarlems Klokkenspel'. Winnaar werden Marijn van den Heuvel en Sabine Bentvelzen, bewoners van Raadhuisplein 3. Zij hebben hun monumentale woning aan het Raadhuisplein in Heemstede op grondige wijze gerenoveerd en gerestaureerd. Zij ontvingen naast een oorkonde en bloemen ook de zilveren trofee, ontworpen door de Heemstedse kunstenares Rosita van Wingerden.

Overige activiteiten

Er was aandacht voor de strijd tegen de slavernij door de plaatsing van een fraai gedenkbord van kunstenaar Eric Coolen op het Wolbershuis.

Met wethouder en ambtenaren werd in een goede verstandhouding periodiek overlegd over erfgoedaangelegenheden.

Op 7 december stond het plan van aanpak voor het opstellen van een erfgoedvisie op de agenda van de commissie Ruimte. Wim Gohres, voorzitter HVHB, nam de gelegenheid te baat om in te spreken.

In de hierna volgende commissie verslagen is veel meer te lezen over wat er in 2023 binnen en buiten de HVHB is gedaan,

Verlagen van de HVHB commissies

Archiefcommissie

De Archiefcommissie bestaat nog steeds uit Anja Kroon, met haar historische kennis onmisbaar, Carla van der Stap, die inzicht heeft in kunstvoorwerpen, en Hanneke Timmermans voor de dagelijkse gang van zaken en het bijhouden van de inventaris van de collectie. Er is intensief Whatsapp- of e-mail-communicatie met elkaar of met overige HVHB-vrijwilligers of publiek.

De Archiefcommissie streeft ernaar dat elke woensdag tussen 10.00 en 12.00 uur minstens één vrijwilliger in het Pomphuis aanwezig is.

Steeds meer documenten en voorwerpen worden aangeboden áán-, en veelal dankbaar aangenomen dóór de HVHB-archiefcommissie. Daarmee groeit de hoeveelheid werk aan onderzoek en derhalve de kennis over historische onderwerpen. Elke aanwinst is leerzaam!

Een variatie aan vragen

Bijvoorbeeld: er werden afbeeldingen gevraagd voor vieringen van het 100-jarig bestaan van straten, voor tentoonstellingen in het Raadhuis en Pomphuis, informatie over de oorspronkelijke vorm en verfkleur van deuren, over gevelversieringen, ligging van een bollenveld of van een voormalig stoomgemaal in Groenendaal, informatie over personen, families, locaties. Zelfs voor een houten lepeltje uit WOII is intensief onderzoek gedaan.

Ook gemeentelijke instanties raadpleegden het archief, bijvoorbeeld voor beeldmateriaal van de te restaureren Blauwe Brug en voor een mogelijke bestemming van het Tramhuisje op De Glip.

Bij het beantwoorden van vragen was de samenwerking met leden van de Historische Commissie, met Daan Kerkvliet, met Theo Out, en vooral met de Hoofdredactie van HeerlijkHeden onontbeerlijk!

Ook Hans Krol was altijd bereid zijn kennis te delen.

Helaas kon niet altijd een vraag of verzoek gehonoreerd worden: bijvoorbeeld voor een transcriptie van een schenkingsactie ontbrak tijd en mankracht. Wanneer geen passend antwoord gevonden kon worden droeg de archiefcommissie suggesties aan voor andere zoekmogelijkheden.

Ondersteunende activiteiten

De Archiefcommissie was de Commissie Expositie behulpzaam bij de tentoonstelling 'Langs de Glip'.

De Penningmeester kon rekenen op assistentie bij verkoop van publicaties.

De Commissie Communicatie kreeg artikeltjes aangeleverd over aanwinsten en zoekplaatjes voor de HVHB-Nieuwsbrief en voor Onder Ons.

De Archiefcommissie bood in mei het HVHB-bestuur een nota aan, waarin de werkzaamheden voor het archief werden beschreven. Ook enkele punten van aandacht voor de toekomst (huisvesting, ruimte, opvolging vrijwilligers, digitalisering) werden aangegeven.

Dankzij de inspanningen van Carla van der Stap werd het Laimbock-archief overgedragen; verantwoording voor dit materiaal berust nu bij het Openlucht Museum in Arnhem.

In juli bezocht Hanneke Timmermans een workshop over digitale bewaring van erfgoed 'Tijd voor de Toekomst' in het Noord-Hollands Archief. Deze materie zal zeker van belang worden voor het HVHB-archief. Vooralsnog vindt de Archiefcommissie zichzelf nog niet competent voor aanpak van totale digitalisering. Het moet echter wel een punt van aandacht zijn voor de HVHB.

Anja Kroon verzamelde voor de Tweede Wereldoorlog-tentoonstelling veel materiaal, maar ook het weer opruimen ervan was een hele klus. Bovendien heeft Anja enorm veel werk verzet voor de film 'Het is in Heemstede zo kwaad niet...' Dankzij haar inspanningen was er zoveel beeldmateriaal!

Commissie Communicatie

Er is twee keer live vergaderd en drie keer per email vergaderd.

Pim Prins heeft weer zitting in de commissie genomen en heeft diverse promotiemateriaal vervaardigd en tevens de nieuwe HVHB flyer. Harry Opheikens is tijdens de ALV van 8 juni gekozen als bestuurslid en vertegenwoordigt daarin de Commissie Communicatie. Marlijn de Vries heeft een stapje terug gedaan ivm zwangerschap en geboorte van haar dochter. Ook Annemarie Thoolen heeft tijdelijk een stapje terug moeten doen.

Ruud Bannink, Theo Out en Louis Goulmy zijn nauw betrokken geweest bij de organisatie van beide tentoonstellingen in 2023. Daarnaast verzorgt Theo de foto's voor zowel de tentoonstellingen, website als HeerlijkHeden.

De Commissie Communicatie heeft behoefte aan extra vrijwilligers, daarbij wordt gedacht aan bijvoorbeeld projectmatig werk, zoals bij tentoonstellingen.

Website

De website over de Flora's is twee jaar geleden afgesloten en de HVHB heeft toen alle bestanden gekregen van Ruud van der Molen met het idee deze op onze website te zetten. Dat is in 2023 gedaan. Was een groot project. Op 14 maart, 70 jaar na de Flora, openbaar gemaakt.

Verder zijn er een aantal films op de website geplaatst: Restauratiefilm lijkkasten Vollenhove, Monumentenfilm Huis te Manpad uit 2022, toespraak wethouder opening tentoonstelling WO II. Daarnaast zijn er 'kleine dingen' op de website geplaatst, zoals nieuwsberichten, agenda, verschijning nieuwe HeerlijkHeden en nieuwsbrieven. Verder ook het programma/deelnemers voor de Open Monumenten Dagen.

Vanuit de commissie worden persberichten verzonden aan Haarlems Dagblad en de Heemsteder. De wekelijkse rubriek 'Toen en Nu' in de Heemsteder van Harry Opheikens ging in 2023 over de Binnenweg. Op 25 oktober verscheen het 500ste artikel (sinds 14 februari 2014)

Nieuwsbrieven

In 2023 is twaalf keer HVHB-nieuws (voor inschrijvers) verschenen en ook de Onder Ons (voor de vrijwilligers) is weer geactiveerd en is in 2023 zes keer verschenen. Het redactiewerk (tekst en illustraties) doet Harry, Marlijn en later in het jaar Pim deden de opmaak en de verzending. De gratis nieuwsbrief mag zich verheugen in een stijgende belangstelling.

Evenementen

Vanuit de Commissie Communicatie zijn voor zowel de Lentefair (21-05-2023), Veteranendag (17-06-2023) en beide tentoonstellingen 'WO II' (opening 15-04-2023) en 'de Glip' (opening 24-09-2023) gastvrouwen/heren geregeld. Deze taak zal overgenomen worden door de Evenementen Commissie.

Tentoonstellingen

Er zijn twee tentoonstellingen georganiseerd: 'WO II' en 'Langs de Glip', combinatie projecten vanuit verschillende commissies. Voor beide tentoonstellingen is het promotiewerk verzorgd. Beide tentoonstellingen waren een groot succes.

Voor de expositie 'Langs de Glip hebben Louis en Pim een boekwerk gemaakt met daarin de in HeerlijkHeden verschenen artikelen over de Glip. Er was grote belangstelling voor.

Voor de film 'Het is in Heemstede zoo kwaad niet...' Is er door Pim een boekje gemaakt met alle gesproken tekst, waarbij Ruud een bijdrage heeft geleverd aan de tekst van de film. Het boekje werd goed verkocht.

Website Beleef Heemstede

Alle HVHB evenementen worden ook op dit platform geplaatst vanuit het webteam dat gedeeld wordt met alle culturele verenigingen binnen Heemstede. In 2023 heeft Harry vier bijeenkomsten bezocht met culturele medegebruikers van het platform. Ronald Huigen vertegenwoordigt daarin Huis ter Manpad.

Erfgoedcommissie

Leden:

Tonny Klink, voorzitter (tot nov. 2023), Rob Zieltjens (sabbatical sinds dec. 2022), Martin Pulleman, Juan Christoffels (tot aug. 2023), Machteld Lokere, Ronald Baas (voorzitter a.i. sinds nov. 2023), Grischa Lowinsky (sinds feb. 2023) en Christiane Gohres (sinds maart 2023)

De commissie vergaderde in totaal acht keer.

Projecten en werkzaamheden van de commissie:

- Realisatie en afronding samenstelling rapport 'Monumentwaardige objecten en ensembles in Heemstede en Bennebroek'.
- In september 2023 werden de bewoners van deze objecten en ensembles via een schrijven in de brievenbus verzocht mee te werken aan tv-opnames door NH Nieuws in het kader van potentiële gemeentelijke monumentwaardigheid. Met medewerking van de OLVH-kerk is er 1 pilotfilmpje gemaakt. Toen er bij sommige bewoners vragen rezen omtrent dit traject, heeft de commissie besloten de opnames voorlopig stil te leggen in afwachting van verdere ontwikkelingen. Ook hierover zijn de bewoners per brief geïnformeerd in oktober 2023.
- Structureel overleg met de gemeente Heemstede (zes bijeenkomsten met Sonneveld, Spee en ter Haak) met als doel vroeg-signalering en aandacht vragen voor ontwikkelingen die ons erfgoed kunnen schaden en de beleving van het erfgoed kunnen bevorderen.
- Monitoring ontwikkelingen bij De Hartekamp (zuidzijde), Parc Vogelenzang, het Manpadslaangebied (m.n. de Bollenschuur), en het Lorentz de Haas laboratorium.
- Inventarisatie basisscholen in Heemstede en Bennebroek in het kader van verduurzamingsplannen van de gemeente met het oog op eventuele aantasting van ons erfgoed.
- Realisatie inventarisatie kwaliteit en implementatiegraad van gemeentelijke monumentenschildjes in Heemstede.

HeerlijkHeden

De vaste redactie van HeerlijkHeden, bestaande uit Marloes van Buuren, Martin Bunnik, Anja Kroon, Ellen Kerkvliet en Carla van der Stap, heeft ook in 2023 met veel genoegen vier uitgaven van HeerlijkHeden samengesteld. Daarnaast waren er enkele gastschrijvers die hun bijdrage leverden.

HeerlijkHeden 195, verschenen in januari 2023, opende met een artikel van de hand van Marc de Bruijn over de geschiedenis van het opvallende Huis Insulinde aan de Laan van Insulinde. In datzelfde nummer verscheen het levensverhaal van de componist en schrijver Gerard von Brucken Fock, die de laatste 15 jaar van zijn leven in Heemstede woonde en naar wie een laan is vernoemd.

Zoals gebruikelijk besteedt de redactie van HeerlijkHeden in het voorjaarsnummer aandacht aan de Tweede Wereldoorlog. Dat gebeurde ditmaal onder andere met een interessant artikel over Meer en Bosch tijdens de bezettingsjaren. Het bestuur van dit epilepsiecentrum kwam toen in handen van de NSB. Maar er was ook ruimte voor andere onderwerpen. Zo kwamen we in dit nummer alles te

weten van de geschiedenis van de 100-jarige Bennebroekse sportvereniging BSM (Blijft Steeds Moedig).

Er was in 2023 nóg een 100-jarige waar we In HeerlijkHeden aandacht aan besteedden. Dat was Hageveld, vanouds seminarie, tegenwoordig deels atheneum en deels appartementengebouw. Hillebrand de Lange, die zowel oud-leerling als oud-docent van Hageveld is, schreef daar in het zomernummer een mooi artikel over. Verder konden we in dit nummer lezen over enkele wel heel bijzondere inwoners van Heemstede, namelijk de ooievaars, die jaar naar jaar hun vertrouwde plek op komen zoeken.

In HeerlijkHeden 198 tenslotte schreef Michel Bakker over het verdwenen Jacobuskapelletje van de Onze Lieve Vrouwe Hemelvaartkerk, dat stond op de aan de overkant van de kerk gelegen begraafplaats. en dat de heer van Berkenrode in een heus kasteel woonde was ook in dit laatste nummer van 2023 te lezen.

Dit alles is slechts een kleine greep uit de 208 pagina's leesplezier, die de redactie in 2023 heeft verzorgd.

Beheerders Pomphuis 2023

De beheerders in 2023 waren Ronald Huigen en Rob Zieltjens.

In niets heeft het gebruik van het Pomphuis in 2023 doen denken aan de "corona-jaren" van 2020 tot medio 2022. Commissies konden er weer vergaderen, bilateraal overleg kon weer plaatsvinden, maar de hoogtepunten waren toch de tentoonstellingen over de "Tweede Wereldoorlog", "Langs De Glip" en niet te vergeten de filmvertoning "Heemstede is zoo kwaad nog niet".

De tentoonstelling over de Tweede Wereldoorlog was in 2020 al voorbereid, maar kon toen niet plaatsvinden in verband met corona. Ondanks die voorbereidingen hebben de conservatoren met hulp nog veel werk gehad aan de opstelling van een prachtige tentoonstelling. Met meer dan 625 bezoekers is de tentoonstelling een succes geworden, wat de conservatoren deugd moet hebben gedaan.

De tentoonstelling "Langs De Glip" is wel bijzonder te noemen. De conservatoren kregen mooie authentieke schilderijen in bruikleen met daarbij de medewerking van het Noord Hollands Archief. Vele foto's vanuit het verleden vulden de schilderijen aan. En bij de opening van de tentoonstelling tapte de enige bierbrouwerij van Heemstede, De Gekroonde Merlet uit haar eigen vaatje. Meer dan 775 bezoekers waarvan vele bewoners en voormalige bewoners bezochten de tentoonstelling, waardoor het af en toe op een reünie leek. Het was een groot succes.

De film "Heemstede is nog zoo kwaad nog niet" is een project geweest van de Commissie Evenementen in samenspraak met de Rotary Club Heemstede. De première van de film vond begin september op de Vrijheidsdreef plaats en in het vervolg is de film vele malen in het Pomphuis vertoond. In 2023 hebben zo meer dan 300 bezoekers de film in het Pomphuis gezien. Er is nog steeds belangstelling om de film te zien, zodat in 2024 de vertoningen doorgaan.

Kortom, de HVHB heeft in 2023 vele mensen een plezier gedaan en heeft zich van haar beste maatschappelijk culturele kant laten zien.

Er is nog een dissonant te melden en dat is het dak. Al jaren kampen we met lekkages boven in onze archiefruimte ondanks alle inspanningen van de gemeente. Zo is er een pannendak aangebracht en is de waterschade binnen hersteld. Hadden we in de zomer stormschade zo tegen het einde van het jaar kregen we weer te maken met ernstige lekkage. De gemeente staat ons aan alle kanten terzijde en naar nu blijkt, ligt de oorzaak van de lekkage aan betonrot aan de watertoren. Het herstel gaat dit jaar in de zomer van 2024 plaatsvinden.